

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ПИЛЯВЕЦЬ ВІКТОР МИКОЛАЙОВИЧ

УДК 339.137.002.6:664.3.001.76 (477)

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ОЛІЄЖИРОВОГО
ПІДКОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ НА ІННОВАЦІЙНІЙ ОСНОВІ**

Спеціальність 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата економічних наук

Тернопіль – 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Тернопільському національному економічному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Погріщук Борис Васильович,
Вінницький навчально-науковий інститут
економіки Тернопільського національного
економічного університету, професор кафедри
економіки підприємств та корпорацій.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Яценко Володимир Микитович,
Національний університет харчових технологій,
професор кафедри менеджменту;

кандидат економічних наук, доцент
Сенишин Оксана Степанівна,
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
доцент кафедри менеджменту.

Захист відбудеться «29» січня 2015 р. об 11 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.082.01 у Тернопільському національному економічному університеті за адресою: 46020, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11а, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Тернопільського національного економічного університету за адресою: 46020, м. Тернопіль, вул. Бережанська, 4.

Автореферат розісланий «26» грудня 2014 р.

**Вчений секретар спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук, професор**

Т. О. Кізіма

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Українська економіка наразі працює в надзвичайно складних, динамічно змінних умовах. Посилення глобалізаційних процесів, необхідність адаптації до умов сучасних економічних реалій, недосконалість форм та методів регулювання економічних процесів загострює проблему забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств.

Особливо це є актуальним для підприємств агропромислового комплексу, оскільки вони, як ніхто інший, залежні від сировинних ресурсів, інших галузей економіки, кон'юнктури на світовому ринку та інших факторів, що суттєво впливають на їх конкурентоспроможність.

Тому виникає необхідність комплексного дослідження теоретичних підходів та практичних засад механізму забезпечення конкурентоспроможності олієжирового підкомплексу. Це дозволить обґрунтувати заходи зміцнення їх позицій як на світовому, так і на внутрішньому ринках, а також суттєво підсилити їх стійкість до негативного впливу факторів ринкового середовища.

Базові засади конкурентоспроможності та забезпечення конкурентних переваг досліджено в працях Р. Дорнбуша, П. Друккера, Ф. Котлера, Ж.-Ж. Ланбена, А. Маршалла, М. Портера, Д. Рікардо, П. Самуельсона, А. Сміта, А. Стрікланда, А. Томпсона, С. Фішера. Сучасні дослідження щодо формування конкурентного середовища розглядаються в працях В. Амбросова, Р. Березюка, В. Гринчуцького, О. Дація, С. Іляшенка, В. Кончина, М. Корецького, Д. Крисанова, Н. Тарнавської, Р. Фатхутдінова, О. Сенишин та ін. Аналіз праць вищезазначених учених вказує на потребу в удосконаленні підходів до вивчення конкурентоспроможності з позицій стратегічного розвитку та проведення досліджень у напрямку економічного зростання на засадах підвищення конкурентоспроможності як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Дослідженню проблем розвитку та ефективного функціонування олієжирового підкомплексу присвятили праці В. Бойко, О. Волощук, В. Гаврилюк, П. Гайдуцький, О. Дерев'яно, М. Калінчик, В. Лазня, А. Побережна, П. Саблук, В. Яценко, в яких науковцями розкрито особливості функціонування олієжирової галузі, висвітлено тенденції та визначено перспективні напрями її розвитку. Разом з тим, в умовах глобалізаційних процесів, що визначають нові вимоги до якісних параметрів продукції та характеризуються динамічними змінами кон'юнктури ринку та новими правилами ведення договірних відносин у продовольчій та енергетичній сферах, набуває актуальності питання визначення факторів і умов забезпечення конкурентоспроможності олієжирового підкомплексу.

Таким чином, розробка теоретичних, методичних та організаційно-прикладних питань забезпечує реалізацію єдиного підходу до вирішення сукупності проблем щодо реалізації механізму забезпечення конкурентоспроможності олієжирового підкомплексу України на інноваційній основі, що й визначає актуальність даного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження проводилися згідно з тематикою наукових робіт кафедри економіки підприємств та корпорацій Тернопільського національного економічного університету в складі теми «Забезпечення економічної стійкості як умова ефективного розвитку промислових

підприємств України» (державний реєстраційний номер 0112U008450) та науково-дослідної роботи кафедри економіки підприємств та корпорацій Вінницького навчально-наукового інституту економіки Тернопільського національного економічного університету як складова теми «Удосконалення організаційно-економічного механізму функціонування промислових підприємств» (державний реєстраційний номер 0110U000369). В контексті виконання цих тем автором узагальнено та обґрунтовано теоретико-організаційні основи забезпечення конкурентоспроможності олієжирового підкомплексу, розроблено моделі контролю якості за олієжировою продукцією, обґрунтовано інноваційно-інвестиційну стратегію забезпечення галузевих конкурентних переваг.

Мета та завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування теоретико-методологічних положень і розробка практичних рекомендацій для олієжирового підкомплексу України, спрямованих на підвищення рівня його конкурентоспроможності на інноваційній основі.

Досягнення окресленої мети зумовило необхідність вирішення таких завдань:

- узагальнити та розвинути науково-теоретичні положення щодо сутності, змісту та факторів забезпечення конкурентоспроможності секторів економіки;
- охарактеризувати та систематизувати методичні підходи до оцінювання конкурентоспроможності в екстраполяції на інноваційну стратегію розвитку олієжирового підкомплексу України;
- розкрити механізм регулювання та розміщення олієжирового підкомплексу для формування системи об'єктів інфраструктурного розвитку;
- здійснити аналіз розвитку та визначити рівень кон'юнктурної привабливості олієжирового підкомплексу;
- розробити пропозиції щодо побудови ефективної секторної системи контролю за якістю олієжирової продукції;
- обґрунтувати кластерні засади поліфункціональної моделі підвищення конкурентоспроможності олієжирового підкомплексу України;
- розробити логіко-теоретичну модель взаємодії елементів механізму забезпечення конкурентоспроможності олієжирового підкомплексу;
- розробити пріоритети інноваційно-інвестиційної стратегії забезпечення галузевих конкурентних переваг.

Об'єктом дослідження є процес забезпечення конкурентоспроможності олієжирового підкомплексу в умовах трансформаційної економіки.

Предметом дослідження є організаційно-економічні відносини, що виникають у процесі забезпечення конкурентоспроможності продукції олієжирового підкомплексу на інноваційній основі.

Методи дослідження. Для виконання визначених завдань використовувались такі методи економічних досліджень: абстрактно-логічний (формування теоретичних узагальнень і висновків), монографічний (вивчення досвіду функціонування підприємств олієжирового підкомплексу та виявлення причинно-наслідкових зв'язків їх розвитку), економіко-статистичний (ідентифікація причинно-наслідкових зв'язків формування конкурентоспроможності олієжирового підкомплексу), розрахунково-конструктивний, графічний (аналіз тенденцій розвитку олієжирового підкомплексу); економіко-математичний, а саме метод

регресійного моделювання (для побудови прогностичної моделі розвитку експорту олієжирового підкомплексу України). В роботі використані сучасні інформаційні технології та пакети прикладних програм.

Інформаційну базу дослідження становлять: сучасна наукова, монографічна, періодична література, закони України, Укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів, нормативно-правові акти, а також матеріали наукових і науково-практичних конференцій. Емпіричною базою дослідження є дані та довідкові матеріали Державної служби статистики України, первинні дані обліку і звітності обстежених підприємств олієжирового підкомплексу АПК України, інтернет-ресурси, зібрані і систематизовані автором у процесі виконання роботи.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних і практичних засад забезпечення конкурентоспроможності продукції олієжирового підкомплексу України на інноваційній основі.

Основними результатами дослідження, які характеризують його новизну, є такі:

вперше:

– розроблено поліфункціональну організаційну модель кластерного типу, що складається з регуляторно-координаційного, навчально-кваліфікаційного сектору, сектору наукових досліджень та розробок, сектору екологічної безпеки й виробничо-впроваджувального сектору. Обґрунтовано систему інфраструктурних взаємозв'язків між ними, що дозволить оптимізувати відтворювальний процес та сприятиме переходу олієжирового підкомплексу до інноваційноорієнтованої моделі розвитку;

удосконалено:

– теоретико-методичні підходи до розкриття сутності конкурентоспроможності на основі узагальнення різнопланових (у теоретично-методологічному розумінні) чинників та засад оцінювання рівня конкурентоспроможності продукції за системою показників, що сформовані на основі визначених груп факторів й диференційовані за галузевою ознакою окремих елементів організаційно-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності. Застосування такого підходу розширить теоретико-методологічні основи щодо оцінювання рівня конкурентоспроможності олієжирового підкомплексу;

– організаційно-методичні рекомендації створення ефективної системи контролю за якістю олієжирової продукції за такими варіантами: шляхом розподілу повноважень щодо організації контролю в межах системи декількох відомств; побудови комплексної системи контролю якості продукції; створення системи контролю якості продукції в межах одного відомства. Запропоновано та обґрунтовано необхідність побудови системи контролю в межах одного відомства;

набули подальшого розвитку:

– пропозиції щодо формування системи інфраструктурного розвитку олієжирового підкомплексу на основі інтеграції інноваційно-інвестиційної інфраструктури з організаційно-економічними засадами активізації наукових досліджень. Це дасть можливість підвищити економічну та соціальну ефективність інвестицій у забезпечення конкурентоспроможності олієжирового підкомплексу;

– наукові положення з обґрунтування інноваційно-інвестиційної стратегії формування галузевих конкурентних переваг олієжирового підкомплексу на основі застосування методів стратегічного ситуаційного аналізу.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробленні науково обґрунтованих рекомендацій щодо підвищення конкурентоспроможності олієжирового підкомплексу України з використанням інноваційних підходів.

Основні результати, одержані у процесі дослідження, впроваджено в практичну діяльність підприємств олієжирового підкомплексу України: ПАТ «Чернівецький олійно-жировий комбінат» (довідка № 147 від 10.09.2013 р.), ПАТ «Вінницький олійножировий комбінат» (довідка № 04/1242 від 14.11.2013 р.), ТОВ «АВІС» (довідка № 4 від 09.01.2014 р.). Окремі положення дисертаційної роботи використані в діяльності Департаменту агропромислового розвитку Вінницької обласної державної адміністрації (довідка № 01-03-35/362 від 25.02.2014 р.). Ряд теоретичних положень дисертації використано в навчальному процесі Вінницького навчально-наукового інституту економіки Тернопільського національного економічного університету (довідка № 105 від 28.11.2013 р.).

Особистий внесок здобувача. Основні положення, висновки та пропозиції дисертації сформульовано та обґрунтовано автором особисто. Матеріали наукових статей, підготовлених у співавторстві, використані у дисертації лише в частині, яка належить особисто здобувачу.

Апробація результатів дисертації. Теоретичні та методологічні положення дисертації доповідались, обговорювались й одержали позитивну оцінку на таких міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Теорія та практика трансформаційних перетворень в економіці, політиці та культурі за умов розвитку глобалізаційних процесів» (м. Вінниця, 2011 р.); «Трансформаційна динаміка розвитку агропромислового виробництва» (м. Вінниця, 2012 р.); «Інтеграційний вибір України: історія, сучасність, перспективи» (м. Вінниця, 2012 р.); «Формування конкурентоспроможної економіки: теоретичні, методичні та практичні засади» (м. Тернопіль, 2013 р.); «Проблеми та перспективи розвитку національних економік в сучасних умовах» (м. Вінниця, 2013 р.); «Студент-Дослідник-Фахівець» (м. Київ, 2013 р.); «Економіка і управління: проблеми науки та практики» (м. Дніпропетровськ, 2013 р.).

Матеріали дисертації розглядалися на засіданнях кафедри економіки підприємств і корпорацій Тернопільського національного економічного університету і обговорювались фахівцями асоціації «Укроліяпром».

Публікації. Основні положення і найважливіші результати дисертаційної роботи опубліковано у 18 наукових працях, із яких 9 статей – у наукових фахових виданнях України, 2 публікації – у наукових періодичних виданнях інших держав (Росія, Польща), 7 публікацій – у матеріалах всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 5,05 д. а., з них особисто авторові належить 4,73 д. а.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний зміст роботи викладений на 209 сторінках. Робота містить 23 таблиці, 29 рисунків, 11 додатків, які охоплюють 25 сторінок. Список використаних джерел налічує 214 найменувань на 22 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні основи організаційно-економічного потенціалу галузевого розвитку на інноваційній основі» на базі дослідження праць вітчизняних і зарубіжних вчених систематизовано основні підходи до трактування понять «конкуренція» та «конкурентоспроможність», «конкурентоспроможність підкомплексу», розглянуто їх роль у системі чинників галузевого розвитку, досліджено особливості взаємодії окремих елементів у системі забезпечення конкурентоспроможності, визначено інноваційні засади забезпечення конкурентоспроможності.

Доведено, що конкурентоспроможність може бути розглянута на різних рівнях: країни, регіону, галузі, підприємства та товару. Між усіма рівнями конкурентоспроможності існує взаємозв'язок: конкурентоспроможність країни впливає на всі інші рівні, які, в свою чергу, впливають на рівень конкурентоспроможності країни.

Зазначено, що питання конкурентоспроможності в сучасній науці потребують теоретичних, методичних й методологічних уточнень, зважаючи на сучасні трансформації. Нині для визначення конкурентоспроможності національної економіки, галузі, підприємства і продукції є доступними численні методики, що індивідуалізовані відповідно до визначених умов, характерних особливостей територіальних, секторальних ринків, а також галузей, підприємств, інфраструктурних особливостей, систем управління збутом, логістичною специфікою тощо. Найвні методики дозволяють використовувати понад дві сотні показників, що прямо чи опосередковано характеризують конкурентоспроможність.

В роботі зазначено, що систематизація підходів до розкриття сутності конкурентоспроможності відображає, що основою всіх існуючих узагальнень є різноспрямованість їх класифікації. В дисертації розглядаються поведінкові, структурні та функціональні чинники, що визначають підходи до їх використання. Тому пояснення зв'язку між категоріями «конкурентоспроможність продукції», «конкурентоспроможність підприємства» та «конкурентоспроможність підкомплексу» криється в площині трактувань та підходів до їх використання.

Узагальнено внутрішні та зовнішні фактори забезпечення конкурентоспроможності олієжирового підкомплексу. Наголошено, що зважаючи на специфічні особливості у функціонуванні підприємств олієжирової промисловості необхідно виділяти окремі групи факторів, які прямо чи опосередковано впливають на конкурентоспроможність.

Зроблено висновок, що конкурентоспроможність підкомплексу формується шляхом визначення рівня його потенційної конкурентоспроможності та економічної надійності. Обґрунтування рівня потенційної конкурентоспроможності та економічної надійності дозволяє здійснювати пошук ефективних рішень щодо вирішення комплексних завдань із планування, виробництва та реалізації високоякісної продукції шляхом збалансування всіх складових ефективного розвитку та раціоналізації використання ресурсів.

Визначено особливості взаємодії окремих елементів у механізмі забезпечення конкурентоспроможності, що дозволяє виділити групу показників оцінювання ефективності їх використання (табл. 1).

Вплив складових організаційного потенціалу забезпечення конкурентоспроможності на ефективність їх використання

Складова \ Ефективність	Виробничого потенціалу	Ресурсного потенціалу	Ринкового потенціалу	Кадрового потенціалу
Виробничого потенціалу		Витрати ресурсів на одиницю нової продукції порівняно з витратами на одиницю освоєної продукції за середньогалузевими показниками	Співвідношення ринкового і виробничого потенціалів	Продуктивність праці
Ресурсного потенціалу	Порівняльна прибутковість від залучення одиниці ресурсу у виробництво нової продукції порівняно з іншими галузями		Порівняльна ефективність використання даного ресурсу у продукції порівняно з іншими видами	Частка браку. Відходи при обробці сировини
Ринкового потенціалу	Рівень конкурентоспроможності	Дефіцит ресурсів		Рівень задоволення споживачів
Кадрового потенціалу	Рівень задоволення працею	Частка ресурсів, витрачена на виробничий брак	Співвідношення темпів приросту (падіння) обсягів збуту і зростання (зниження) місткості ринку	

Наголошено, що з метою визначення рівня конкурентоспроможності доцільно застосовувати широкий спектр різноманітних методів, які знаходяться в прямій залежності від особливостей та специфіки виробництва продукції, рівня достовірності та достатнього обсягу інформаційних ресурсів, швидкості одержання кінцевих результатів, а також існуючих обмежень у процесі застосування інструментарію оцінювання.

Узагальнено, що ефективне функціонування підприємств у межах окремої галузі базується на організації взаємозв'язків між такими складовими, як правова та інформаційна інфраструктури, спеціалізовані інноваційні центри та фінансові інститути, що сприяють стимулюванню науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт в інтересах розвитку промисловості та регулювання процесів передачі результатів досліджень у середовище їх використання та направлені на вирішення завдань з прискорення формування інноваційного бізнес-середовища.

Доведено, що інноваційна складова розвитку вітчизняних підприємств зумовлює вияви взаємозв'язків виробничого та науково-технічного напрямів діяльності, розширює межі інвестування і виявляє необхідність розширеного розгляду інновацій у системі комплексних дій підприємства, а не лише в межах

реалізації організаційних заходів з підвищення ефективності господарювання, що загалом впливає на розвиток інноваційної інфраструктури національної економіки.

Інноваційний розвиток підприємств може бути реалізовано лише за умови впровадження науково-технічних розробок у виробництво. Суттєвому підвищенню ефективності використання досягнень науково-технічного прогресу сприятиме запровадження інноваційної моделі розвитку агропромислового комплексу (рис. 1).

В процесі дослідження встановлено, що інноваційна модель розвитку олієжирового підкомплексу передбачає узгоджений взаємозв'язок організаційних структур, які продукують і реалізують нові знання та технології.

У другому розділі **«Формування рівня конкурентоспроможності продукції та економічна оцінка функціонування олієжирового підкомплексу України»** здійснено аналіз сучасного стану олієжирового підкомплексу України, досліджено його сировинну, виробничу та експортну складові, охарактеризовано організаційно-економічний механізм регулювання розвитку і розміщення олієжирового підкомплексу за регіонами України, проведено оцінювання кон'юнктурної привабливості олієжирового підкомплексу як базису забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної продукції.

Показано зростання значення олійних культур у формуванні світових і вітчизняних продовольчих та кормових ресурсів. Останніми роками спостерігається стійка тенденція до збільшення обсягів виробництва олійних культур, що зумовлено ефективністю їх вирощування порівняно з іншими сільськогосподарськими культурами.

Україна займає одне з провідних місць з вирощування олійних культур: площа їх посіву зросла з 1,8 млн. га в 1990 р. до 7,5 млн. га в 2013 р. У структурі посівних площ частка олійних культур збільшилась з 5,71% в 1990 р. до 11,98% у 2000 р. та до 26,7% в 2013 р., а у валовому зборі відповідно з 1,7% до 30,0%. Основна олійна культура в Україні – соняшник. Унікальні природно-кліматичні умови України дозволяють вирощувати соняшник практично на всій території країни. У валовому виробництві рослинних олій близько 90% припадає на соняшникову. Загальна площа посіву соняшнику в Україні за останні роки збільшувалася досить високими темпами. У структурі виробництва олійних культур соняшнику належить від 65% до 90%, що становить у загальній структурі посівних площ близько 17%, а середній валовий збір щороку має тенденцію до збільшення. У 2013 р. даний показник дорівнював 11,05 млн. т. З такими показниками Україна входить у трійку лідерів світового рейтингу з виробництва соняшнику.

Встановлено, що проблема непродуктивного та нестабільного вирощування олійних культур має комплексний характер. Стимувальними факторами виробництва є не лише незадовільна матеріально-технічна база сільськогосподарських підприємств, через яку, за експертними оцінками, щорічно втрачається до 10–15% врожаю олійних культур, а й неефективна інтеграція передових науково-технічних розробок і адаптація їх у власне виробництво, брак ресурсів та сприятливих соціально-економічних умов для їх розширеного відтворення.

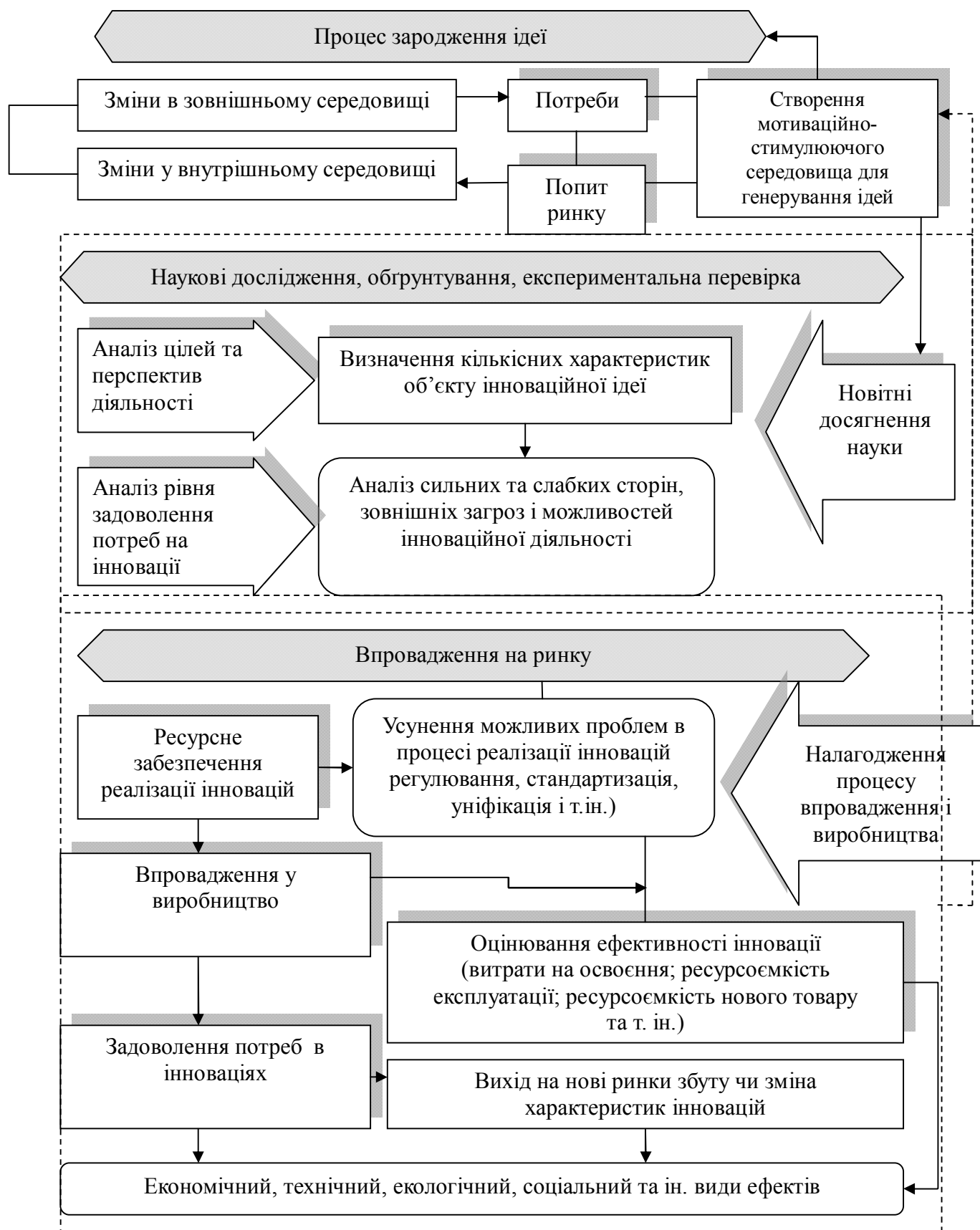

Рис. 1. Інноваційна модель розвитку агропромислового комплексу

Виявлено, що збільшення посівних площ соняшнику не завжди супроводжується зростанням його врожайності. Основою такої ситуації є наслідки

порушення сівозмін і зменшення тривалості лагу повернення культури на попереднє місце вирощування. Тому товаровиробникам аграрної продукції необхідно застосовувати підхід до збільшення валових зборів, основою якого є якісна науково-селекційна робота та застосування її на практиці, а не суто розширення посівних площ.

Визначається важливість інших олійних культур – сої та ріпаку. Відмічено, що виробництво сої та ріпаку донедавна залишалося поза увагою аграріїв, однак в останні роки воно почало стрімко розвиватися, що пов'язано з незадоволенням попиту на насіння цих культур як на національному, так і світовому ринках. Соя як друга олійна культура має стійку тенденцію до збільшення обсягів виробництва. Посівні площі сої мають тенденцію до зростання: у 2000 р. вона висівалася на 64,8 тис. га, у 2005 р. – 438,5 тис. га, у 2010 р. – 1076 тис. га, у 2011 р. – 1134,2 тис. га, у 2012 р. – 1471 тис. га. В 2013 р. ця культура була посіяна на площі 1369 тис. га, що становить близько 18% площі посіву всіх олійних культур. В Україні ріпак серед олійних культур займає третє місце за обсягами виробництва, оскільки з 2000-х рр. обсяг вирощування цієї культури набуває тенденції до збільшення та визнається як такий, що ще не досяг максимального рівня виробництва.

В роботі проведений аналіз структури галузевого ринку та організації галузі. Визначено, що на даний час підкомплекс орієнтований на виробництво соняшникової олії та пов'язаних з нею продуктів. Більша частина виробничих потужностей розташована у зонах вирощування олійних культур, що сприяє активізації агромераційних ефектів. Досліджено, що виробництво 90% рослинних олій здійснюється на великих спеціалізованих підприємствах, а решта – в середніх та малих олійнях.

Проведені дослідження свідчать про зростання обсягів переробки олійних культур. Якщо у 1990 р. обсяги переробки олійної сировини становили 2,21 млн. т, то у 2008 р. вони досягли 4,22 млн. т, у 2010 р. – 7,12 млн. т, 2013 р. – 8,3 млн. т. У перспективі за існуючих тенденцій планується збільшити потужності переробки до 15 млн. т (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка обсягів переробки олійного насіння в Україні у 2009–2013 рр.

Сировина	Обсяги переробки, т					Темп змін, % 2013 р./2009 р.
	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	
Соняшник	6335119	6734730	7216362	8445964	7612517	120,16
Соя	227205	381432	306599	474791	577474	256,14
Льон	4012	1662	8144	2875	384	9,57
Гірчиця	2618	3812	3052	3467	–	–
Ріпак	4004	2287	26023	2459	115075	2870,0
Разом	6572958	7123923	7560180	8926089	8305450	126,35

* Складено автором за даними асоціації «Укроліяпром».

Основою переробки олієжирового підкомплексу в 2009–2013 рр. є насіння соняшнику, яке становить 95%, близько 4% – соя, а 1% – льон та ріпак.

Встановлено, що олієжировий підкомплекс знаходиться на стадії економічного підйому, що виражається в активізації процесів економічних перетворень і розвитку агропромислового комплексу. Зростання конкуренції на ринку сприяє технічному переозброєнню, широкому використанню прогресивних технологій і створенню конкурентоспроможної на світовому ринку продукції.

Основною продукцією, що випускається підкомплексом, є різноманітні олії: як сирі (нерафіновані), так і готові до вживання (рафіновані). Проведений аналіз засвідчує позитивну динаміку у виробництві різноманітних олій.

Покращення результатів роботи олієжирового підкомплексу зумовило позитивний баланс олії в державі та, як підсумок, потужні експортні можливості.

Встановлено, що Україна останніми роками значно нарощує темпи експорту олійних культур (табл. 3). На основі багатофакторної регресійної моделі зроблено прогноз експорту соняшникової олії на 2014–2016 рр. Проведені розрахунки підтверджують висновок про зростання експорту продукції олієжирового підкомплексу. Визначено, що найбільший вплив на обсяг експорту має ціна та обсяги переробки.

Таблиця 3

Динаміка питомої ваги експорту вітчизняних рослинних олій у загальному експорті у 2004–2013 рр.

Рік	Загальний експорт, тис. дол. США	Обсяг експорту рослинних олій, тис. дол. США	Питома вага рослинних олій у загальному експорті, %
2004	32672318,2	563734	1,73
2005	34286748,2	563734	1,64
2006	38367704,4	932729	2,43
2007	49248063,6	1544634	3,14
2008	66954429,8	1668308	2,49
2009	39702883,3	1649203	4,15
2010	51430521,6	2410215	4,69
2011	68394195,7	3205486	4,69
2012	68809810,6	4040060	5,87
2013	63312022,1	3398359	5,36

* Складено автором за даними Державної фіскальної служби України.

Визначено, що олієжировий комплекс має досить розвинену інфраструктуру, яка охоплює значну сировинну базу, потужні модернізовані підприємства, налагоджену систему логістики, мережу морських і річкових портів (6 портів та 9 терміналів), дилерські мережі. Однак вітчизняний олієжировий підкомплекс має ряд проблем, пов'язаних з екологічним виснаженням основних сировинних зон, недостатнім впровадженням новітніх технологій, невизначеністю ситуації щодо ставок вивізного мита на олійне насіння, квот та ліцензій на експорт соняшникової олії. Крім того, в останні роки окреслилась тенденція до посилення конкуренції на ринку олійної сировини, що зумовлено перевищенням виробничих потужностей з його переробки над потенційними можливостями його виробництва аграрним сектором.

Розроблено модель інноваційної інфраструктури олієжирового підкомплексу, використання якої дозволить підвищити рівень конкурентоспроможності (рис. 2).

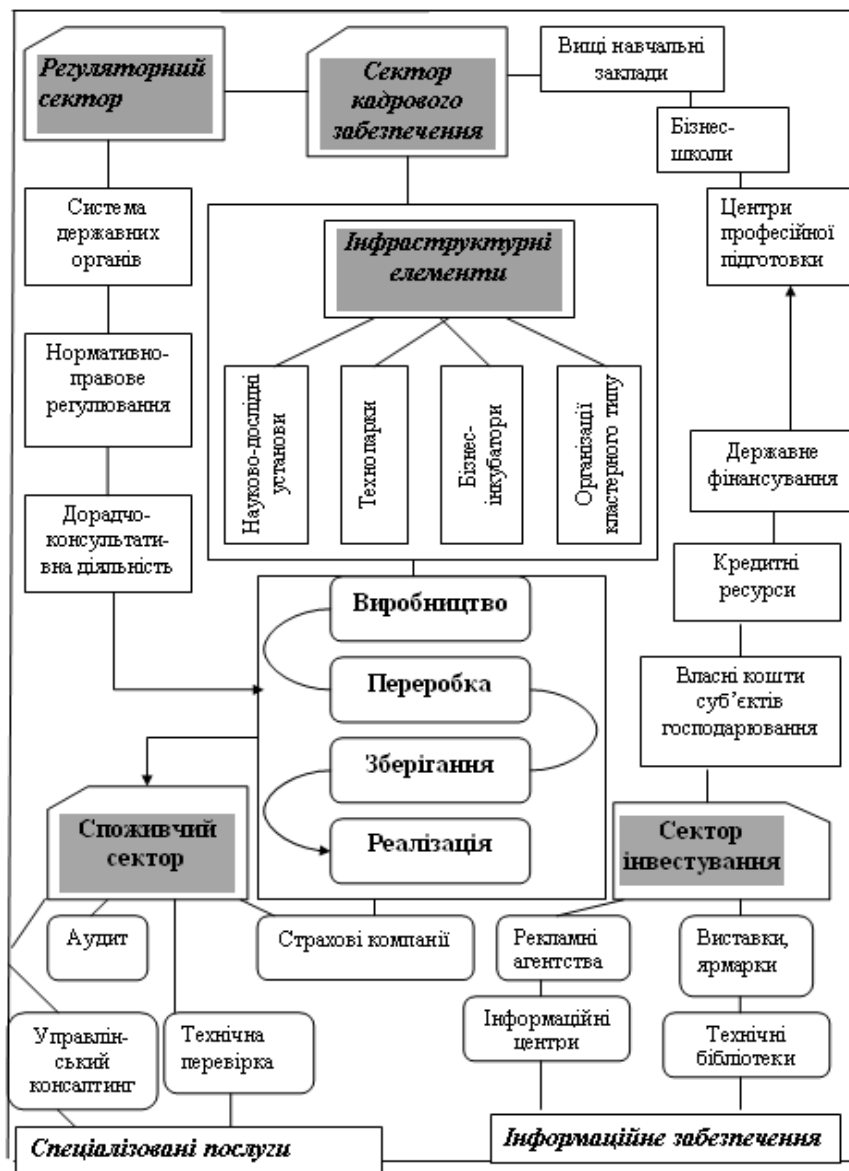

Рис. 2. Модель інноваційної інфраструктури олієжирового підкомплексу

Запропоновані у роботі заходи щодо розвитку підприємств підкомплексу та структурно-динамічна характеристика олієжирової промисловості дозволяють визначити тенденції до зміцнення позицій олієжирової промисловості не тільки на внутрішньому, а й на світовому ринках. Запропоновано комплексні заходи подальшого розвитку олієжирової промисловості з метою забезпечення можливості трансформації олієжирового підкомплексу до умов функціонування на внутрішньому й зовнішньому ринках.

У третьому розділі «Удосконалення системи забезпечення конкурентоспроможності продукції олієжирового підкомплексу України на інноваційній основі» досліджено досвід країн Європейського Союзу у сфері регуляторного впливу на якісні параметри продукції олієжирового підкомплексу, запропоновано та обґрунтовано можливості його застосування в Україні, визначено можливості формування інноваційних кластерів для підвищення конкурентоспроможності підприємств олієжирового підкомплексу, сформульовані

рекомендації щодо оптимізації виробничих можливостей олієжирового підкомплексу на основі інноваційно-інвестиційної стратегії галузевих конкурентних переваг.

У роботі на основі аналізу досвіду країн ЄС узагальнено особливості системи контролю якості та безпеки продуктів харчування і розроблено альтернативні шляхи створення ефективної системи контролю за олійною продукцією в Україні. Національна системи контролю олійної продукції має визначатися відповідно до культурних, економічних та політичних умов країни. Обґрунтовано, що для України прийнятною є модель одного відомства, як це розповсюджено в країнах ЄС. В центрі уваги за такої організаційної структури має бути постійне спостереження, чітке регламентування та розподіл повноважень за якістю харчових продуктів.

Розглянуто організаційний механізм проведення експертизи олієжирової продукції. Визначено, що на багатьох підприємствах олієжирового підкомплексу галузі відсутня система екологічного менеджменту, проводяться лише окремі природоохоронні заходи, комплексної системи управління природокористуванням не створено, не визначені основні напрями екологічної стратегії, не використовуються екологічно орієнтовані методи.

Визначено, що підвищення рівня конкурентоспроможності олієжирового підкомплексу (підвищення якості товарів, збереження та відтворення екологічної функції, зростання прибутку) досягається із застосовуванням концепції кластера.

З метою реалізації можливостей розвитку еколого-економічних кластерів на територіальному рівні пропонується організаційна модель кластерного типу «ЕКО-СОНЯХ» (рис. 3). Впровадження розробленого кластера в практичну діяльність дасть змогу створити мережу сільських, міжрайонних, обласних та консультаційних центрів, в основу діяльності яких буде покладено: формування нормативно-правової бази; підготовку кадрів та підвищення їх професійного рівня; формування інноваційних пропозицій для їх впровадження у виробництво; інформаційно-консультаційне обслуговування агровиробників та координація їх виробничої діяльності. Крім цього, функціонування розробленої кластерної моделі відіграватиме позитивну роль на шляху покращення фінансового становища підприємств підкомплексу та сприятиме підвищенню рівня їх конкурентоспроможності. З метою активізації процесу створення та діяльності кластерних об'єднань в олієжировому підкомплексі необхідна державна підтримка та ініціатива олієжирових підприємств, це, в свою чергу, сприятиме реалізації єдиної інноваційної стратегії всіх суб'єктів господарювання.

Обґрунтовано положення інноваційно-інвестиційної стратегії формування галузевих конкурентних переваг олієжирового підкомплексу з використанням стратегічного ситуаційного аналізу.

Виділено організаційні етапи реалізації інноваційно-інвестиційної стратегії. При цьому визначено необхідність їх оцінки з позицій таких підходів: регіонального, капітальних вкладень, вартісного, портфельних інвестицій, венчурного фінансування, «дослідницького наповнення», додаткової прибутковості, економічного, маркетингового, креативного.

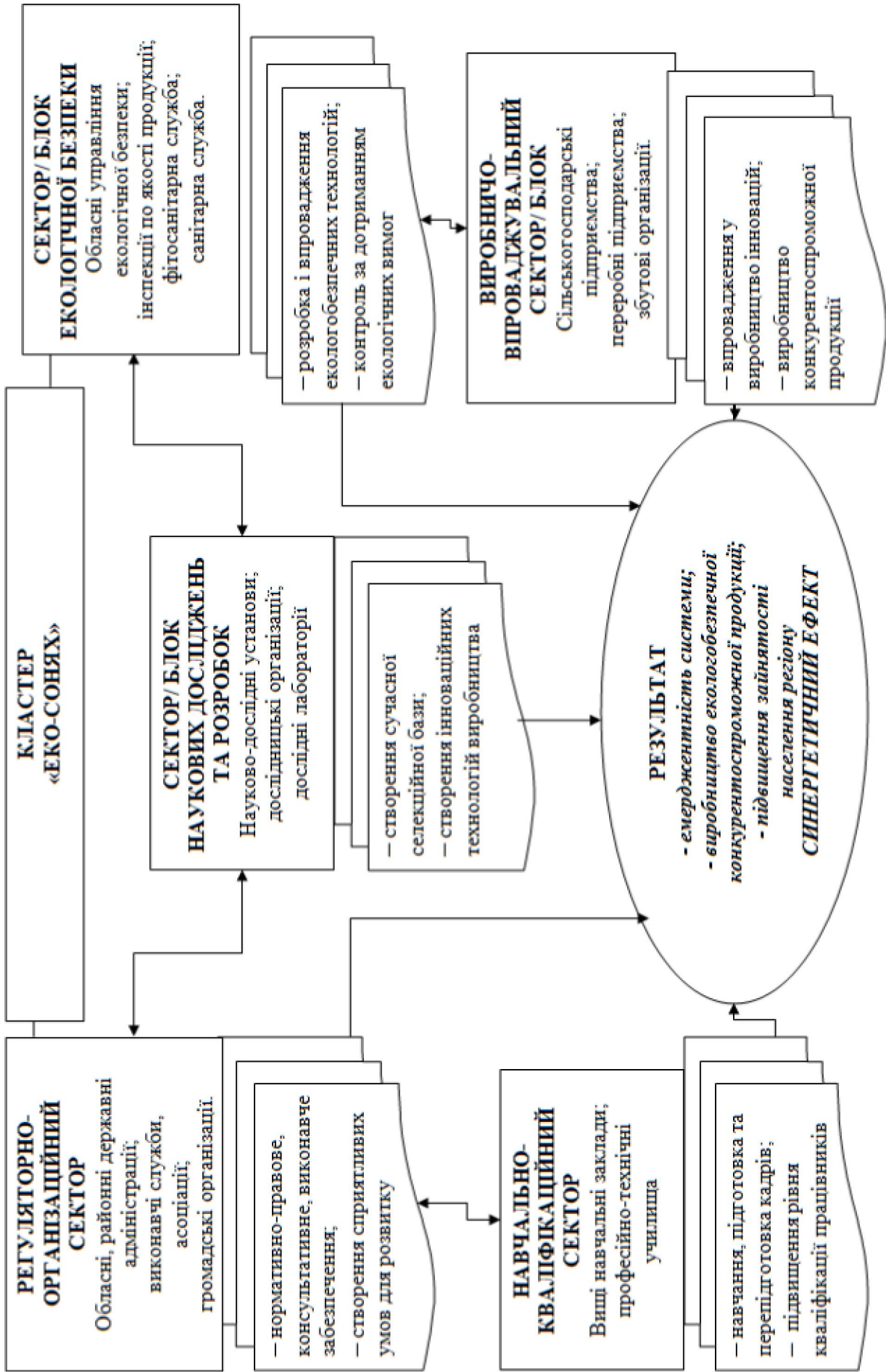

Рис. 3 Поліфункціональна організаційна модель кластерного типу «ЕКО-СОНЯХ»

Доведено, що стратегія інноваційно-інвестиційного розвитку вітчизняного олієжирового підкомплексу з урахуванням процесів глобалізації та підвищення рівня конкуренції на світовому ринку має ґрунтуватися на створенні новітніх структур кластерного типу, до участі у формуванні яких мають долучатися провідні підприємства галузі та виробництва, що технологічно з ними пов'язані.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне обґрунтування і запропоновано вирішення актуального наукового і практичного завдання щодо забезпечення конкурентоспроможності підприємств олієжирового підкомплексу на інноваційній основі. Проведене дослідження та отримані результати дали змогу сформулювати висновки теоретичного та практичного характеру, що відображають вирішення основних завдань роботи відповідно до визначеної мети.

1. Дослідження наукових підходів щодо розкриття сутності конкурентоспроможності показує, що основою усіх існуючих узагальнень є різноспрямованість їх класифікації, здійснена на базі поведінкових, структурних та функціональних чинників, що визначають особливості та специфіку підходу. Конкурентоспроможність слід розглядати як наявність певних переваг, що дають можливість вести боротьбу з іншими конкуруючими підприємствами галузі, реалізуючи при цьому власні цілі та інтереси. Конкурентне становище визначається не лише його внутрішніми особливостями й умовами діяльності, а й середовищем конкуренції, чинники якого не завжди піддаються керуванню.

2. Методичні підходи до оцінювання рівня конкурентоспроможності необхідно розглядати за системою показників, що сформовані на основі визначених груп факторів (залежно від рівня потенціалу розвитку) та диференційовані за галузевою ознакою через систему окремих елементів механізму забезпечення конкурентоспроможності продукції олієжирового підкомплексу. Основою зазначених наукових підходів до оцінки рівня конкурентоспроможності як результату високого ступеня ефективності виступає перспективність застосування зіставних методик оцінювання конкурентоспроможності як на рівні підприємства, так і за конкретними видами продукції, що за умов трансформаційних процесів набувають виняткового значення, зокрема в частині їх інноваційного розвитку.

3. Ефективність системи організації інституційних структур, засобів регулювання та впливу, методів, способів і прийомів, що визначають результативність діяльності підприємств олієжирового підкомплексу та їх конкурентоспроможність у виробничій, переробній та збутовій сферах, досягається на основі оптимізації наявних і розробки нових підходів щодо покращення та раціоналізації перебігу інноваційних процесів організаційно-економічного механізму, за поєднання державних важелів управління з ринковими умовами господарювання, що здійснюється через моніторинг окремих складових елементів такого механізму та прийняття відповідних рішень щодо подальшого розвитку підкомплексу на якісно новому рівні.

4. Визначено, що управління виробництвом і збутом продукції олієжирового підкомплексу АПК необхідно розглядати як особливу форму діяльності з регулювання ринку олійних культур, зі створення належних умов для виробництва

олієжирової продукції певного обсягу, асортименту, якості та швидкого доведення її до споживача, що зумовлює його особливу роль у забезпеченні продовольчої безпеки, фінансової стійкості, соціальної та політичної стабільності розвитку аграрного сектору. При цьому управління повинно бути направлено на вирішення політичних, економічних, соціальних та екологічних завдань на макро-, мезо- та макрорівнях через систему адміністративних, організаційних та економічних методів, враховуючи особливості соціально-економічного, організаційно-технічного, специфічного характеру підкомплексу.

5. Встановлено, що олієжировий підкомплекс є одним із найперспективніших секторів національної економіки. Він має потужний ресурсний потенціал, оскільки Україна займає одне з провідних місць з вирощування олійних культур. Підкомплекс повною мірою забезпечує потреби внутрішнього ринку в олієжировій продукції та дозволяє здійснювати експорт продукції на зовнішні ринки. Доведено, що на даний час Україна є лідером з виробництва та експорту соняшникової олії. Діючі виробничі потужності підприємств дозволяють здійснювати переробку різного виду насіння олійних культур: соняшнику, сої, ріпаку. Проте перевага в комплексі надається соняшнику як найбільш прибутковій культурі. За останні роки спостерігається нарощення переробних потужностей, що зумовлює жорстку конкуренцію між переробними підприємствами на внутрішньому ринку олійних культур і є чинником підтримки високого рівня закупівельних цін на олійні культури. Визначено, що олієжировий підкомплекс наразі займає провідне місце у структурі виробництва та реалізації продукції агропромислового комплексу і харчової промисловості. Крім того, важлива роль підкомплексу і у формуванні фонду споживання, вирішенні проблем внутрішньої продовольчої безпеки, забезпеченні валютних та податкових надходжень, а також у вирішенні ряду соціальних проблем через створення значної кількості робочих місць в олієжировому підкомплексі та суміжних галузях.

6. З метою збалансованого розвитку олієжирового підкомплексу, поліпшення організаційно-економічних відносин і зв'язків між його суб'єктами обґрунтовано пропозиції з налагодження інтеграційних зв'язків з інноваційно-інвестиційною інфраструктурою щодо оптимізації управління якістю продукції на основі розробки альтернативних форм ефективної системи контролю та вдосконалення процесів управління виробництвом і збутом продукції, що відкриває нові можливості для збалансованості, скоординованості взаємопов'язаних стратегічних і тактичних заходів впливу, розширеного відтворення та сталого економічного зростання галузі.

7. Розроблена в роботі модель кластерного типу «ЕКО-СОНЯХ» базується на системі інфраструктурних взаємозв'язків міжсекторальної взаємодії та передбачає розмежування повноважень з реалізації функцій управління галуззю між різними рівнями влади і формування цілісної організаційно-економічної системи управління виробництвом і збутом олієжирової продукції, що унеможливить дублювання процедур, забезпечить постійно поновлюване послідовне виконання окремих елементів діяльності, які знаходяться в чіткій підпорядкованості, та сприятиме виробленню, координації та проведенню єдиної узгодженої системи заходів у напрямі забезпечення конкурентоспроможності олієжирового підкомплексу за його переходу до інноваційноорієнтованої моделі розвитку.

8. Визначено, що основними складовими елементами формування системи конкурентоспроможності олієжирового підкомплексу на інноваційній основі є: науковообґрунтований механізм забезпечення кон'юнктурної привабливості підкомплексу; підвищення якісних параметрів продукції; здійснення організаційних трансформацій; запровадження нових систем управління та ресурсощадних технологій вирощування олійних культур; удосконалення системи фінансового забезпечення та інфраструктурного розвитку.

9. Обґрунтовано інноваційно-інвестиційну стратегію формування галузевих конкурентних переваг підприємств олієжирового підкомплексу, що передбачає вдосконалення: асортиментної політики за рахунок досягнення повного задоволення внутрішнього нормативного попиту на олійну сировину і продукти переробки через набір тактичних заходів щодо оптимізації посівних площ, зростання врожайності олійних культур, збільшення пропозиції олієнасіння і підвищення його якості; цінової політики шляхом забезпечення можливості здійснення відтворювального процесу на розширеній основі, регулювання витрат, протекціоністської підтримки та збутової політики шляхом раціоналізації економічних взаємовідносин у системі регулювання ринку олійних культур, підтримання конкурентного середовища, сприяння формуванню інтегрованих об'єднань, спеціалізації учасників ринку на виконанні тих чи інших напрямів діяльності, раціоналізації товарних потоків олієжирової продукції на засадах розробки цільових програм розвитку олієжирового підкомплексу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Пилявець В. М. Особливості застосування прогнозних моделей для дослідження експортного потенціалу окремих товарних груп аграрного сектору економіки / В. М. Пилявець // Агросвіт. – 2011. – № 6. – С. 57–60 (0,38 д. а.).

2. Пилявець В. М. Олійно-жировий комплекс України: стан та перспективи розвитку / В. М. Пилявець // Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. – 2011. – Вип. 2 (53), т. 3. – С. 88–92 (0,15 д. а.).

3. Пилявець В. М. Екологічність як фактор підвищення конкурентоспроможності продукції АПК / В. М. Пилявець // Вісник Дніпропетровського державного аграрного університету. – 2012. – № 1. – С. 59–62 (0,18 д. а.).

4. Пилявець В. М. Безпека олієжирової продукції як основна складова забезпечення конкурентоспроможності олієжирової продукції [Електронний ресурс] / В. М. Пилявець // Ефективна економіка. – 2013. – № 5. – Режим доступу :<http://www.economy.nauka.com.ua> (0,52 д. а.).

5. Пилявець В. М. Особливості впровадження кластерного підходу в діяльність підприємств олієжирового комплексу / В. М. Пилявець // Економіка та держава. – 2013. – № 8. – С. 91–94 (0,49 д. а.).

6. Пилявець В. М. Фактори формування конкурентоспроможності продукції олієжирового підкомплексу / В. М. Пилявець // Регіональна бізнес-економіка та управління. – 2013. – № 1 (37). – С. 66–70 (0,25 д. а.).

7. Пилявець В. М. Сучасні тенденції розвитку олієжирового підкомплексу України / В. М. Пилявець // Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. – 2013. – Випуск 4 (81). – С. 65–70 (0,56 д. а.).

8. Пилявець В. М. Теоретико-методологічні засади формування конкурентних переваг на регіональному рівні / Б. В. Погрішук, В. М. Пилявець // Економічний вісник Донбасу. – 2013. – № 3(33). – С. 63–68 (Особистий внесок автора: проаналізовано науково-теоретичні підходи до трактування терміна «конкурентна перевага») (0,15 д. а.).

9. Пилявець В. М. Моделі впровадження системи контролю якості продукції олієжирового підкомплексу / Б. В. Погрішук, В. М. Пилявець // Інноваційна економіка. – 2013. – № 7. – С. 137–141 (Особистий внесок автора: розроблено дві з трьох моделей контролю якості продукції) (0,24 д. а.).

10. Пилявец В.Н. Сырьевая составляющая масложирового подкомплекса Украины как основа обеспечения его конкурентоспособности / В.Н. Пилявец // Экономика и предпринимательство. – 2013. – № 12, ч.4. – С. 440–444 (0,41 д. а.).

11. Pilawiec W.N. Угрозы масложирового подкомплекса Украины и пути их преодоления / Wiktor N. Pilawiec // Zeszyt naukowe Uczelni Warszawskiej im. Marii Skłodowskiej-Curie. – 2014. – № 2 (44). – Р. 141–151 (0,40 д. а.).

Опубліковані праці апробаційного характеру

12. Пилявець В. М. Світовий ринок соняшникової олії та участь в ньому України / В. М. Пилявець // Теорія та практика трансформаційних перетворень в економіці, політиці та культурі за умов розвитку глобалізаційних процесів : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., (м. Вінниця, 14 квіт. 2011 р.). – Вінниця : ВІЕ ТНЕУ, 2011. – С. 31–33 (0,19 д. а.).

13. Пилявець В. М. Зовнішня торгівля аграрною продукцією та її вплив на торговельний баланс / В. М. Пилявець // Інтеграційний вибір України: історія, сучасність, перспективи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, (м. Вінниця, 10 квіт. 2012 р.). – Вінниця: ВІЕ ТНЕУ, 2012. – С. 301–305 (0,18 д. а.)

14. Пилявець В. М. Особливості ефективності та ефектів щодо зовнішньої торгівлі продукції рослинництва / В. М. Пилявець // Трансформаційна динаміка розвитку агропромислового виробництва : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., (м. Вінниця, 15 берез. 2012 р.). – Вінниця: ВНАУ, 2012. – С. 33–35 (0,16 д. а.).

15. Пилявець В. М. Пріоритетні напрями удосконалення функціонування організаційно-економічного механізму олієжирового підкомплексу України / В. М. Пилявець // Формування конкурентоспроможної економіки: теоретичні, методичні та практичні засади : матеріали II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., (м. Тернопіль, 21–22 берез. 2013 р.). – Тернопіль, 2013. – С. 229–231 (0,12 д. а.).

16. Пилявець В. М. Особливості впровадження інновацій в АПК / В. М. Пилявець // Проблеми та перспективи розвитку національних економік в сучасних умовах : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (м. Вінниця, 9 квіт. 2013 р.). – Вінниця, 2013. – С. 216–218 (0,08 д. а.).

17. Пилявець В. М. Механізм регулювання розвитку олієжирового підкомплексу України / В. М. Пилявець // Студент-Дослідник-Фахівець : матеріали

Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 23 трав. 2013 р.). – К. : КІБІТ, 2013. – С.52–53 (0,09 д. а.).

18. Пилявець В. М. Формування інноваційно-інвестиційних стратегій розвитку олійно-жирового підкомплексу України / В. М. Пилявець // Економіка і управління: проблеми науки та практики : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., (м. Дніпропетровськ, 12–13 груд. 2013 р.). – Дніпропетровськ, 2013.– С. 50–53 (0,19 д. а.).

АНОТАЦІЯ

Пилявець В. М. Забезпечення конкурентоспроможності олієжирового підкомплексу України на інноваційній основі. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03. – економіка та управління національним господарством. – Тернопільський національний економічний університет, Тернопіль, 2014.

У дисертаційній роботі наведено теоретичне узагальнення та запропоновано практичне вирішення наукової проблеми забезпечення конкурентоспроможності олієжирового підкомплексу України на основі використання інноваційних підходів.

Систематизовано основні підходи до трактування понять «конкуренція», «конкурентоспроможність», «конкурентоспроможність продукції», розглянуто їх значення в системі чинників галузевого розвитку, досліджено особливості взаємодії окремих елементів у системі забезпечення конкурентоспроможності продукції.

Проаналізовано стан олієжирового підкомплексу України, досліджено сировинну, виробничу та експортну складові, охарактеризовано організаційно-економічний механізм регулювання, розвитку та розміщення олієжирового підкомплексу за регіонами України.

Проведено оцінювання кон'юнктурної привабливості олієжирового підкомплексу як базису забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної продукції, розроблена модель інноваційної інфраструктури підкомплексу.

Зроблений прогноз експорту соняшникової олії на 2014–2016 рр., за яким показано тенденцію до його суттєвого зростання, виявлено фактори впливу.

Запропоновано варіанти системи контролю параметрів продукції олієжирового підкомплексу. Розглянуто особливості формування інноваційних кластерів для підвищення конкурентоспроможності підприємств олієжирового підкомплексу України.

Розроблена організаційна модель кластерного типу «ЕКО-СОНЯХ», яка дозволить оптимізувати відтворювальний процес та сприятиме переходу олієжирового підкомплексу до інноваційноорієнтованої моделі розвитку.

Обґрунтовано інноваційно-інвестиційну стратегію формування галузевих конкурентних переваг підприємств олієжирового підкомплексу з використанням стратегічного ситуаційного аналізу.

Ключові слова: олієжировий підкомплекс, олійні культури, аграрні підприємства, стратегія, кластер, продовольча безпека, кон'юнктурна привабливість, організаційно-економічний механізм, інноваційно-інвестиційна стратегія.

АННОТАЦИЯ

Пилявец В. М. Обеспечение конкурентоспособности масложирового подкомплекса Украины на инновационной основе. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03. – экономика и управление национальным хозяйством. – Тернопольский национальный экономический университет, Тернополь, 2014.

В диссертационной работе приведено теоретическое обобщение и предложено практическое решение научной проблемы обеспечения конкурентоспособности масложирового подкомплекса Украины на основе использования инновационных подходов.

Систематизированы основные подходы к трактовке понятий «конкуренция», «конкурентоспособность», «конкурентоспособность продукции», рассмотрены их значения в системе факторов отраслевого развития, исследованы особенности взаимодействия отдельных элементов в системе обеспечения конкурентоспособности продукции, определены инновационные основы обеспечения конкурентоспособности продукции.

Проанализировано состояние масложирового подкомплекса Украины, исследованы сырьевая, производственная и экспортная составляющие, охарактеризован организационно-экономический механизм регулирования развития и размещения масложирового подкомплекса по регионам Украины.

Проведена оценка конъюнктурной привлекательности масложирового подкомплекса как основы обеспечения конкурентоспособности отечественной продукции, разработана модель инновационной инфраструктуры подкомплекса.

Сделан прогноз экспорта подсолнечного масла на 2014–2016 гг., по которым показано тенденцию роста, выявлены факторы влияния.

Предложены варианты системы контроля параметров продукции масложирового подкомплекса. Рассмотрены особенности формирования инновационных кластеров для повышения конкурентоспособности предприятий масложирового подкомплекса Украины.

Разработана организационная модель кластерного типа «ЭКО-ПОДСОЛНЕЧНИК», которая позволит оптимизировать производственный процесс и будет способствовать переходу масложирового подкомплекса к инновационноориентированной модели развития.

В диссертации обосновано инновационно-инвестиционную стратегию формирования отраслевых конкурентных преимуществ предприятий масложирового подкомплекса, что предполагает: совершенствование ассортиментной политики за счет достижения полного удовлетворения внутреннего нормативного спроса на масличное сырье и продукты переработки, набор тактических мер по оптимизации посевных площадей, роста урожайности масличных, увеличение предложения маслосемян и повышение его качества; совершенствование ценовой политики путем обеспечения возможности осуществления производственного процесса на расширенной основе, регулирование расходов, протекционистской поддержки и сбытовой политики путем рационализации экономических взаимоотношений в системе регулирования рынка масличных; поддержание конкурентной среды, содействие формированию интегрированных объединений, рационализации

товарных потоков масложировой продукции на основе разработки целевых программ развития масложирового подкомплекса.

Реализация предложенных в диссертации теоретико-методических положений и практических рекомендаций будет способствовать повышению уровня конкурентоспособности масложирового подкомплекса, использованию новейших подходов к безопасности продовольственной продукции и оптимизации производственных возможностей масложирового подкомплекса на основе инновационно-инвестиционной стратегии отраслевых конкурентных преимуществ.

Ключевые слова: масложировой подкомплекс, масличные культуры, аграрные предприятия, стратегия, кластер, продовольственная безопасность, конъюнктурная привлекательность, организационно-экономический механизм, инновационно-инвестиционная стратегия

ANNOTATION

Pyliavets V. M. Providing the Oil and Fat Subcomplex of Ukraine with the competitiveness on the innovative base.– Manuscript.

The thesis for a degree of candidate of economic sciences (PhD degree in economics), specialty 08.00.03. – The economics and management of the national economy. –Ternopil National Economic University, Ternopil, 2014.

In the dissertation the theoretical generalization and offered practical solution of the scientific problem of providing scientific competitiveness of Ukrainian Oil and Fat Subcomplex through the usage of innovative approaches are presented.

We systematized basic approaches to the interpretation of the concept of «competition», «competitiveness»and «competitiveness of the production», their importance in the system of sectorial factors is discussed, peculiarities of some individual elements interaction in the system of competitiveness products providing are investigated, innovative principles of ensuring product's competitiveness in agriculture are defined.

We also analyzed the state of Oil and Fat Subcomplex in Ukraine, researched raw materials, production and export component, characterized the organizational and economic mechanisms of development and deployment of Oil and Fat Subcomplex for according to regions of Ukraine.

The evaluation made of market attractiveness of Oil and Fat Subcomplex as the base for providing the competitiveness of domestic products, the model of innovation infrastructure of Oil and Fat Subcomplex was developed.

The calculation of sunflower oil export within 2014 –2016 was made; in accordance with it the tendency was shown to its significant growth, we also identified the impact factors.

The number of methods for determining the quality parameters of Oil and Fat Subcomplex products were suggested. We looked through some peculiarities of innovation clusters formation to enhance the enterprise's competitiveness in Oil and Fat Subcomplex

An organizational model of cluster type «ECO-Sunflower» was developed, which will let us to optimize the reproductive process and facilitate the transition of Oil and Fat Subcomplex to the innovation oriented model of development.

Keywords: Oil and Fat Subcomplex, oilseeds, agrarian enterprises, strategy, cluster, food safety, market appeal, organizational and economic mechanism, innovation-investment strategy.

Підписано до друку 25.12.2014 р.
Формат 60x90/16. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 1,0.
Зам. № А043-14. Тираж 130 прим.

Видавець та виготовлювач
Тернопільський національний економічний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46004

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 3467 від 23.04.2009 р.*

Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ»
вул. Львівська, 3, м. Тернопіль, 46004
тел. (0352) 47-58-72
E-mail: edition@tneu.edu.ua

